

KAKO SPREGOVORITI OB NASILJU

1. ODZIV NA DOGODKE NASILJA

STROKOVNI DELAVCI

Ljudje se različno odzivamo na hude dogodke. Ob tem doživljamo različna čustva, od strahu in jeze, do občutka nemoči, lahko se zamaje naš občutek varnosti. Odrasli moramo najprej poskrbeti za prepoznavanje lastnih občutij ter uravnavanje lastnega čustvenega odziva, da bomo lahko otrokom in mladostnikom v oporo ob njihovih stiskah.

Predlagamo, da se ob odzivanju na nasilje najprej v okviru učiteljskih zborov (oz. razrednih učiteljskih zborov, aktivov) pogovorite o lastnem doživljanju in razumevanju nasilnih dogodkov, o možnostih za medsebojno podporo, načinih za premagovanje lastne čustvene stiske. Pogovor lahko usmerite v prispevek in odgovornost vsakega strokovnega delavca za zagotavljanje varnega okolja. Dogovorite se lahko o delovanju in podpori pri soočanju z nasiljem ter potencialno rizičnimi otroki in dijaki.

Varna šola ne pomeni le odsotnosti nasilja, ampak prostor, kjer se otroci in mladostniki čutijo sprejeti in varni. Ob empatičnem in sočutnem odzivu odraslih otroci razvijajo sočutje do samega sebe. Občutek, da so videni in slišani, pri otrocih omogoči premik iz strahu in tesnobe v stanje pomirjenosti.

V kolektivih se lahko pogovorite o tem, kako se v vašem vzgojno-izobraževalnem zavodu kaže ničelna toleranca do nasilja, o pomenu prepoznavanja znakov stiske pri učencih in dijakih, doslednega odzivanja na nasilje. V pomoč vam je lahko [Protokol ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih](#) (2014, dopolnjen 2022) ter Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode (Ur. l. RS, št. 104/09), v primerih spolnega nasilja pa [Protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi spolnega nasilja in spolnega nadlegovanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih](#) (2023). Ponovno lahko osvetlite razlikovanje med konfliktom in nasiljem ter med razvojno pojavnostjo agresije ter nasilnimi dejanji.

POGOVORI Z OTROKI IN DIJAKI

Pogovori o težkih dogodkih so za otroke in mladostnike lahko razbremenilni, vendar morajo biti izvedeni z veliko mero občutljivosti ter prilagojeno otrokovi starosti in potrebam. Pogovor naj bo namenjen izražanju otrokovih čustev, skrbi, vsega, kar ga vznemirja, ne pa opisovanju dogodka. Večkratno premlevanje dogodkov ni smiselno, prav tako se ne spuščamo v raziskovanje vzrokov, predvidevanja in podrobna razčlenjevanja. Otrokom in mladostnikom predvsem prisluhnemo, odzivamo se podporno, sočutno, nevtrarno, izogibamo se moraliziranju, sodbam, vrednotenju itd. Usmerimo jih lahko v preventivno delovanje, npr. kako lahko mi poskrbimo drug za drugega, kako si lahko pomagamo med seboj, kako lahko premagujemo stres in napetost, kam se v stiski lahko obrnemo po pomoč in podobno. Če pri posameznih otrocih in mladostnikih zaznamo večje stiske, skupaj s šolsko svetovalno službo poiščemo ustrezne vire pomoči.

2. VARNO IN SPODBUDNO UČNO OKOLJE

Preventivno delovanje je dokazano edini učinkovit pristop k preprečevanju nasilja. Osredotoča se predvsem na krepitev **odnosne kompetence** in **čustveno socialne pismenosti**. Pomembna je **sistematična vzgoja za nenasilje** ter **dosledno odzivanje na nasilno vedenje**. Na zmanjšanje nezaželenih oblik vedenja vpliva **ustrezno vodenje razreda** in dobra poučevalna praksa.

Za učinkovito delovanje je potreben celovit, **vsešolski pristop**, ki z odgovornostjo poveže vse, ki šolsko skupnost oblikujejo. Šola kot celota pripravi strategijo za vzpostavitev varnega in spodbudnega učnega okolja, ki je nadgradnja vzgojnih načrtov.

Pristope in orodja za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja smo na Zavodu RS za šolstvo razvijali preko razvojne naloge. Gradiva, ki vam bodo lahko v pomoč, lahko najdete na spletni strani ZRSS, v zavihku [Varno in spodbudno učno okolje](#) ter v spletni učilnici VSUO: <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=9349> (ključ: dobrobit).

3. IZVEDBA DEJAVNOSTI

V nadaljevanju sledi nabor nekaterih dejavnosti za opolnomočenje učencev in dijakov pri preprečevanju in odzivanju na nasilje. Zagotovo v praksi že izvajate tovrstne aktivnosti, zato naj vam nabor dejavnosti služi kot usmeritev. Dejavnosti boste zagotovo izbirali tako, da bodo prilagojene okoliščinam na vaših vzgojno-izobraževalnih zavodih.

Cilji	SAMOZAVEDANJE IN SAMOURAVNAVANJE ČUSTEV		
	1.VIO	2.VIO	3.VIO in SREDNJE ŠOLE
Cilj: Zaznavanje in prepoznavanje lastnega doživljanja in potreb ter vpliva teh na vedenje	Vaje za prepoznavanje čustev, ubesedenje čustev, ...	Vaje za prepoznavanje kompleksnih čustev, ubesedenje čustev, ...	Vaje za prepoznavanje kompleksnih čustev, ubesedenje čustev, ... ob avtentičnih zgodbah, lastnih izkušnjah;
Cilj: Samouravnavanje čustvenega odziva	Vaje za obvladovanje čustvenega odziva, npr. gibalne vaje, dihalne vaje ob mavrici, stiskanje žogice, ...	Vaje čuječnosti, tehnike sproščanja in umirjanja, »minute za pomirjanje/zbranost«, likovna umetnost, gibalne dejavnosti, avtogeni trening, ...	Vaje čuječnosti, tehnike sproščanja in umirjanja, »minute za pomirjanje/zbranost«, likovna umetnost, gibalne dejavnosti, avtogeni trening, ...
Cilj: Uravnavanje lastnega vedenja	Vaje za obvladovanje vedenja, npr. štetje do 10, preusmerjanje pogleda...; vaje za ozaveščanje lastnih virov moči, ...	Vaje za obvladovanje vedenja; vaje za ozaveščanje lastnih virov moči, ...	Vaje za obvladovanje vedenja; vaje za ozaveščanje lastnih virov moči, ...
	RAZVIJANJE IN NEGOVANJE ODNOSOV (KOMUNIKACIJA, EMPATIJA, SODELOVANJE, POVEZOVANJE)		
	1.VIO	2.VIO	3.VIO in SREDNJE ŠOLE
CILJ: Razvijanje strategij za učinkovito komunikacijo (npr. aktivno poslušanje)	Kratke vaje za razvijanje poslušanja, za zastavljanje vprašanj; za izražanje potreb in želja; za sprejemanje pohvale in kritike; ...	Vaje za razvijanje aktivnega poslušanja, za zastavljanje vprašanj; izražanje potreb in želja; podajanje povratne informacije (pohvale in kritike); ...	Vaje za razvijanje aktivnega poslušanja, za zastavljanje odprtih vprašanj; za asertivno izražanje mnenj, potreb in želja; vaje za podajanje in razumevanje konstruktivne povratne informacije; ...
CILJ: Prepoznavanje čustev drugih in življenje v njihov položaj	Vaje za življenje v doživljanje in položaj drugega (ob zgodbah, igri vlog, slikovnih oporah ...); ...	Vaje za življenje v doživljanje in položaj drugega (ob zgodbah, igri vlog, slikovnih oporah ...); vaje z vprašanji za razvijanje empatije; ...	Vaje za življenje v različne situacije (ob avtentičnih, kompleksnih zgodbah); vaje za razumevanje različnih pogledov, stališč;
CILJ: Razvijanje veščin sodelovanja v skupini in prevzemanja različnih	Zabavne vaje sodelovanja; vaje strategij za reševanje preprostih	Zabavne vaje za sodelovanje za doseg skupnega cilja; Simulacije reševanja problemov (zgodbe, igre	Vaje sodelovanja za doseg skupnega cilja; Simulacije reševanja konfliktov (zgodbe, igre vlog ...), reševanja problemov;

vlog; Učenje strategij za konstruktivno reševanje problemov in konfliktov.	problemov in konfliktnih situacij, težav; ...	vlog ...); vaje strategij za reševanje konfliktnih situacij, težav; vaje za razvijanje veščin pri posredovanju v konfliktu; ...	vaje za razvijanje veščin pri posredovanju v konfliktu; ...
CILJ: Opolnomočenje učencev za prepoznavanje in odzivanje na nasilne dogodke (s pozornostjo na spletno nasilje)	Vaje za prepoznavanje nasilja; vaje za razvijanje veščin pri posredovanju v konfliktu (vloga opazovalcev); spoznavanje vrstniške mediacije; ...	Vaje za razvijanje občutljivosti do nasilja; za prepoznavanje (spletnega) nasilja, kritično presojanje situacij; učenje posredovanja v konfliktu (vloga opazovalcev); spoznavanje vrstniške mediacije; ...	Vaje za razvijanje občutljivosti do nasilja; za prepoznavanje (spletnega) nasilja, kritično presojanje situacij; učenje posredovanja v konfliktu (vloga opazovalcev); spoznavanje vrstniške mediacije; ...
CILJ: Razvijanje občutkov zaupanja in pripadnosti	Vaje za razvijanje zaupanja, pripadnosti skupini, ledotalilci; ...	Vaje za razvijanje zaupanja, pripadnosti skupini, ledotalilci; ...	Vaje za razvijanje zaupanja, pripadnosti skupini (npr. delo z IKT orodji ...); ...

Pripravile:

Petra Košnik, Alenka Gabrovec, Kristina Bratina.